

E. U. de Enfermería (Ourense)

Grao en Enfermería

Materias

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O51G140V01301	Enfermería clínica III	1c	6
O51G140V01302	Enfermería materno-infantil	1c	9
O51G140V01303	Prácticas clínicas II	1c	15
O51G140V01304	Enfermería xeriátrica e coidados paliativos	2c	6
O51G140V01305	Enfermería en saúde mental	2c	6
O51G140V01306	Prácticas clínicas III	2c	18

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería clínica III				
Materia	Enfermería clínica III			
Código	O51G140V01301			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	Fernández Conde, Ana			
Profesorado	Fernández Conde, Ana Vale Iglesias, Maria Florentina			
Correo-e	malofe@yahoo.es			
Web				
Descrición xeral	Abordaxe desde unha perspectiva enfermeira das alteracións de saúde en diferentes situacións, capacitando ás/os futuros/as enfermeiras/ no manexo do Proceso Enfermeiro.			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as súas opinións, creencias e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respetar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermedade
C28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersonais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Ser capaz de planificar e prestar coidados nas principais enfermidades sistémicas.	A2 A3 A4	B8	C28 C29 C30 C31 C32	D1 D2 D3 D4 D5 D7 D10
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas.	A2 A4	B7 B8	C28 C31 C32	D2 D5 D6 D8 D9 D10 D11
Saber aplicar os coidados necesarios para a atención á persoa paciente crítico.	A1 A2 A3	B7	C28 C29 C31 C32 C33	D1 D4 D5 D7
Saber aplicar os procesos de Enfermaría de urxencias e emerxencias.	A2 A3 A5	B7 B8	C28 C31 C32 C33	D2 D5 D9

Contidos

Tema	
O/a paciente con alteracións na eliminación urinaria.	Incontinencia e retención urinaria Infeccións urinarias Urolitiasis Alteracións da próstata Síndromes renais e glomerulonefrite Insuficiencia renal Tumores das vías urinarias Valoración das probas de función renal Hidronefrose HTA Insuficiencia renal aguda e crónica Diálise Transplante renal
O/a paciente con alteracións na regulación endocrina.	Alteracións da hipófise e do hipotálamo Alteracións tiroideas Alteracións paratiroides Alteracións suprarrenais Diabetes Obesidade Hiperlipidemias Alteracións do metabolismo do ácido úrico
Enfermaría de urxencias e emerxencias.	Concepto e diferenzas de Urxencias, Emerxencias e Catástrofes. Urxencias extrahospitalarias. A cadea asistencial. Estrutura e dinámica básica dun Servizo de Urxencias. Valoración e clasificación dos pacientes nun Servizo de Urxencias. Soporte Vital Básico e Avanzado. Cadea de supervivencia. Algoritmos de actuación.
Atención ao paciente crítico.	Unidade de vixilancia intensiva. Estrutura e dinámica básicas. Monitorización e coidados hemodinámicos. Monitorización e coidados respiratorios. Monitorización e coidados neurolóxicos. Fármacos de uso frecuente na área de críticos.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	34	0	34
Seminario	2	0	2
Estudo de casos	0	22.5	22.5
Seminario	12.5	40	52.5
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	35	39

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Sesións expositivas As clases teóricas serán de tipo participativo para favorecer a discusión e a comprensión do tema tratado. Exporanse contidos da materia empregando programas de presentacións. Farase lectura de documentos científicos de interese e/ou casos clínicos.
Seminario	O alumnado contará co asesoramento e orientación do profesor para o desenvolvemento das actividades da materia. Faranse con entrevistas personalizadas (recoméndase avisar da asistencia a tutoría para evitar a coincidencia de varios alumnos o mesmo día) ou mediante correo electrónico. É importante que o profesor dispoña dunha ficha do alumno con datos actualizados e dirección de correo (prazo de entrega ata o 4 de Outubro 2019) Recoméndase subila á plataforma FAITIC.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Seminario	Actividades levadas a cabo de maneira explicativa e práctica sobre un tema concreto da materia que permite complementala de maneira máis profunda. Participación e implicación do alumno para demostrar as súas habilidades técnicas. Traballos individuais e grupais. Asistencia obrigatoria ao 90% dos seminarios

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Apoiar un pequeno número de estudantes para estimular o coñecemento e hábitos positivos dos alumnos que favorezan o traballo en grupo e a súa formación.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Estudo de casos	Valorarase a resolución de casos prácticos e análises de situacións, expostos nos seminarios.	10	A3 A5	C29 C30	D1 D2 D3 D4 D7	
Seminario	Avaliación continua da participación, habilidades e destrezas do alumnado nas prácticas realizadas nos seminarios ao longo do cuatrimestre. Asistencia obrigatoria polo menos ao 90% do total das horas. De non tela a avaliación realizarase como na modalidade non presencial. Avaliación con proba de resposta curta/test na modalidade presencial, proba de resposta longa na modalidade non presencial. Na modalidade non presencial a cualificación calcularase facendo media entre a nota da proba de pregunta curta/test e a proba de pregunta longa. Nota de corte 5 sobre 10. Realizarase o día asignado no calendario oficial de exames. Para a nota final é imprescindible aprobar cada unha das partes. A data do exame na primeira edición será o 9 de xaneiro de 2020.	30	A1 A2 A3 A4	B7 C30 B8 C31 C32 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D11	
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exame con preguntas de resposta curta/test. Pode haber varias opcións de exame (con distintas preguntas pero co mesmo grao de dificultade). Nota de corte 5 sobre 10. Realizarase o día asignado no calendario oficial de exames. Para a nota final é imprescindible aprobar cada unha das partes. A data do exame na primeira edición será o 9 de xaneiro de 2020.	60	A1	C28 C29 C30	D7	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para aprobar a materia será imprescindible aprobar cada parte por separado.

Para recuperar calquera das partes farase en 2ª edición, cun exame escrito das mesmas características que o da 1ª edición.
A data do exame na 2ª edición será o 30 de xuño do 2020.

Nota de corte 5 sobre 10

EVALUACION DA MODALIDADE NON PRESENCIAL DOS SEMINARIOS: Poderanse acoller a esta modalidade os alumnos que non poidan asistir aos mesmos, e solicítelo por escrito antes do 05/10/2019, e debidamente xustificado.

Deberán realizar:

- Proba de resposta curta/test igual que na modalidade presencial. Nota de corte 5 sobre 10.
- Proba de resposta longa, de desenvolvemento. Nota de corte 5 sobre 10, (fará media coa nota da proba de resposta curta).
- Traballo sobre un tema relacionado coa la materia impartida nos seminarios a concretar coa profesora encargada da asignatura. Nota de corte 5 sobre 10.

Para aprobar, será necesario superar as tres partes: proba de resposta curta, proba de resposta longa e traballo. Nota de corte 5 sobre 10.

CONVOCATORIA FIN DE CARREIRA: Proba de resposta curta/test sobre toda a materia impartida, tanto nas sesións maxistrais como nos seminarios. Nota de corte 5 sobre 1.

A data do exame de fin de carreira será o 1 de outubro do 2019.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

NANDA International, **NANDA International. Diagnósticos enfermeros. Definiciones y clasificación. 2015-2017**, 1, ELSEVIER, 2015

Sue Moorhead, PhD, RN, Marion Johnson, PhD, RN, Meridean L. Maas, **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC) :Medición de Resultados en Salud**, 5ª, ELSEVIER, 2013

Gloria M. Bulechek, PhD, RN, FAAN, Howard K. Butcher, PhD, RN, PMHCNS-BC, Joanne M. Dochterman and C, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 6ª, ELSEVIER, 2013

CUIDEN,

PUBMED,

NNNconsult,

INDEX DE ENFERMERÍA,

REVISTA ENFERMERÍA CLÍNICA,

ENFERMERÍA GLOBAL,

CIBER REVISTA,

ENFERMERÍA INTENSIVA,

CULTURA DE CUIDADOS,

<http://www.enfermeriadeurgencias.com/>,

<http://www.semicyuc.org/>,

Bibliografía Complementaria

Swearinger, **Manual de Enfermería Médico-quirúrgica**, 6ª, ELSEVIER, 2008

Harrison, **Principios de Medicina Interna**, 18ª, McGraw Hill, 2012

Farreras, **Principios de Medicina Interna**, 17, ELSEVIER, 2012

Brunner & Suddarth, **Enfermería médico-quirúrgica**, 12ª, Lippincott Williams & Wilkins, 2016

Esperanza Rayón, **Manual de Enfermería Médico- Quirúrgica: Patrones funcionales: cognitivo-percept**, 1ª, SÍNTESIS, 2002

SHEEHY, **Manual de Urgencia de Enfermería**, 6ª, ELSEVIER, 2006

Jiménez Murillo, L. / Montero Pérez, F.J., **Medicina de urgencias y emergencias**, 4ª, ELSEVIER, 2009

Terry, **Enfermería de cuidados intensivos**, 1ª, MANUAL MODERNO, 2012

Gómez Ferrero, O [et al.], **Manual de enfermería en cuidados intensivos : enfermería de cuidados médico-quirúrgicos.**, 2, MONSA PRAYMA, 2011

DIALNET,

METAS DE ENFERMERÍA,

NURE INVESTIGACIÓN,

ROL DE ENFERMERÍA,

<http://seeiuc.org/>,

<http://www.cuidados-intensivos-sedar.es/>,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas III/O51G140V01306

Prácticas clínicas IV/O51G140V01405

Prácticas clínicas V/O51G140V01406

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Prácticas clínicas II/O51G140V01303

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Fundamentos de enfermería/O51G140V01107

Enfermería clínica I/O51G140V01204

Enfermería clínica II/O51G140V01205

Introducción á enfermería clínica/O51G140V01201

Prácticas clínicas I/O51G140V01208

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería materno-infantil				
Materia	Enfermería materno-infantil			
Código	O51G140V01302			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	Pérez Rodríguez, Raquel			
Profesorado	Pérez Rodríguez, Raquel			
Correo-e	raquel.perez.rodriguez@sergas.es			
Web				
Descrición xeral	Nesta materia abordarase todo o proceso vital da muller así como da etapa pediátrica, profundizando nos coidados de enfermería necesarios nestas dúas etapas da vida, en relación a: alteracións da saúde, coidados de enfermería (técnicas e procedementos, etc.), medidas preventivas e educación para a saúde.			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermería, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada as necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenrolo dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais y deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermería dirixidos as persoas, familias o grupos, orientados aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cuales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Diseñar sistemas de coidados dirixidos as persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, creenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respetar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermedade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocuidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermería española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial na transformación
C34	Identificar as características das mulleres nas diferentes etapas do ciclo reprodutivo e no climaterio e nas alteracións que se poden presentar proporcionando os coidados necesarios en cada etapa.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.
C36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermería e as complicacións que poden presentarse.
C38	Aplicar as técnicas que integran o coidado de enfermería, establecendo unha relación terapéutica cos nenos e os seus coidadores.

C39	Seleccionar as intervencións dirixidas ao neno san e ao enfermo, así como as derivadas dos métodos de diagnóstico e tratamento.
C40	Ser capaz de proporcionar educación para a saúde aos pais ou cuidadores primarios.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersonais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de planificar cuidados de enfermería nas distintas etapas da vida da muller, dentro do contexto familiar e comunitario, para lograr un estado de saúde óptimo ou recuperar a saúde, baseándose a toma de decisións, en datos obxectivos, feitos científicos e evidencias clínicas.	A1	B1	C34	D1
	A2	B2		D2
	A3	B4		D3
	A4	B5		D4
	A5	B7		D5
		B8		D6
		B9		D7
		B10		D8
		B11		D9
		B12		D10
				D11
Saber describir os cambios que acontecen no organismo durante a xestación, parto e puerperio.	A1	B12	C35	D1
	A2			D2
	A3			D3
	A4			D4
	A5			D5
				D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11
Saber describir, as intervencións e actividades axeitadas a prevención e tratamento dos problemas de saúde, na infancia e na adolescencia, e planificar os cuidados garantindo o dereito a dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión, do neno e a súa familia.	A1	B1	C36	D1
	A2	B2	C37	D2
	A3	B7	C38	D3
	A4	B8	C39	D4
	A5	B9	C40	D5
		B10		D6
		B11		D7
		B12		D8
				D9
				D10
				D11

Contidos

Tema	
Reprodución humana	Anatomía e fisioloxía do aparello reprodutor feminino e masculino
	Sexualidade humana
	Infeccións de transmisión sexual (ITS)
Control da natalidade	Planificación familiar
Xestación. Xestación de alto risco	Fecundación e desenvolvemento fetal
	Xestación, normal e de alto risco
Problemas de saúde na xestante	Control da saúde na xestación patolóxica
Parto e puerperio. Coidado prenatal	Parto normal, de urxencia. Puerperio
	Coidados inmediatos de enfermería a/o recém nada/o

Problemas de saúde reprodutiva	Alteracións da saúde a nivel xinecolóxico
	Etapa do climaterio na muller
Características da muller nas diferentes etapas do ciclo vital	Control de saúde da muller nas diferentes etapas da vida
	Responsabilidade do profesional de enfermaría nos casos de violencia de xénero. Detección de casos, actuación e prevención.
Introdución a enfermaría pediátrica	Coidados, técnicas e procedementos de enfermaría máis frecuentes en pediatría
Recén nada/o san. Desenvolvemento e crecemento	Recén nada/o san
	Alimentación e nutrición, desde o nacemento até a adolescencia
	Vacinación na infancia e na adolescencia
A/o nena/o hospitalizada/o	Hospitalización na idade pediátrica
	Programa de atención integral pediátrica durante a hospitalización
Recén nada/o de alto risco	Recén nada/o patolóxica/o
Problemas de saúde máis frecuentes na infancia	Alteracións da saúde máis frecuentes en pediatría
	Coidados de enfermaría pediátricos en situacións especiais
	Prevención e actuación de enfermaría en situacións de urxencia/emergencia na idade pediátrica
	Maltrato infantil

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	56	84	140
Traballo tutelado	6	18	24
Seminario	14	21	35
Exame de preguntas obxectivas	2	24	26

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado, dos contidos da materia obxecto de estudo.
Traballo tutelado	A/o estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre cada tema específico: presentación e manexo do material correspondente, práctica de técnicas e procedementos relacionados en cada caso, etc que permiten afondar e/ou complementar os contidos da parte teórica da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Entrevistas que o alumnado mantén co profesorado, para o asesoramento/desenvolvemento de actividades e contidos da materia, no proceso de aprendizaxe.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Seminario	1º. Avaliación continuada dos seminarios.	40	A1 B1 C34 D1 A2 B2 C35 D2 A3 B4 C36 D3 A4 B5 C37 D4 A5 B7 C38 D5 B8 C39 D6 B9 C40 D7 B10 D8 B11 D9 B12 D10 D11
	Esta avaliación farase ao longo do cuadrimestre no que se imparte a materia, mediante a observación das habilidades e destrezas mostradas polo alumnado durante os seminarios, así coma a súa participación nos temas expostos na aula.		
	A puntuación para ser apto neste apartado será de 5 ou máis puntos sobre 10.		
	Será preciso superar esta parte de seminarios, para poder superar a materia.		
	Esta avaliación suporá o 20% da puntuación total.		
	A asistencia aos seminarios é obrigatoria, no mínimo o 90% do total das horas asignadas, caso contrario, o alumnado pasará a ser avaliado segundo os criterios establecidos para a "modalidade non presencial".		
	2º. Traballo en materia de violencia de xénero.		
	O alumnado deberá facer este traballo en grupo, segundo os criterios que se indiquen oportunamente ao inicio do curso. A exposición e defensa do mesmo, será na aula, nas datas previamente marcadas. Avaliarase individualmente a cada un dos participantes do grupo de traballo.		
	A puntuación para ser apto neste apartado será de 5 ou máis puntos sobre 10.		
	Este avaliación, suporá un 20% da puntuación total deste apartado de seminarios.		
	Para poder superar esta parte de seminarios, é preciso ter superadas tanto a avaliación continuada coma a exposición e defensa do traballo, o que suporá no total, o 40% da cualificación global da materia.		
	É preciso superar esta parte de seminarios, para poder superar a materia.		
Exame de preguntas obxectivas	Constará dun exame de 60 preguntas obxectivas (proba tipo test) correspondentes a parte de materno e a de pediatría da materia. É preciso superar estas dúas partes, para poder superar este apartado da materia.	60	C34 C35 C36 C37 C38 C39 C40
	A fórmula que se utilizará para obter a puntuación neste apartado será: (A-E), (A) acertos - (E) erros.		
	A cualificación para ser apto neste apartado, será de 5 ou máis puntos sobre 10.		
	Dita proba, farase na data marcada no calendario académico.		
	Esta proba supón o 60% da puntuación total da materia; sendo preciso superar esta parte, para poder superar a materia.		

Outros comentarios sobre a Avaliación

Modalidade non presencial (seminarios). A esta modalidade, poderase acoller o alumnado que con causa debidamente xustificada, non lle sexa posible asistir ao 90% do total de horas asignadas para os seminarios, para o cal deberá ao inicio do cuadrimestre no que se imparte a materia (na 1ª semana), comunicar a profesora responsable da mesma, mediante solicitude por escrito, da petición da "modalidade non presencial", indicando cal é a causa que impide a súa asistencia a ditos seminarios. No caso daquel alumnado que por diferentes motivos, aínda asistindo a algún seminario, non chegue a acadar a asistencia establecida do 90%, pasará igualmente a esta "modalidade non presencial".

Avaliación da modalidade non presencial dos seminarios. 1º. O alumnado terá de facer unha proba práctica na aula, en relación aos contidos impartidos durante os seminarios da materia. Dita proba farase na data marcada no calendario académico, para a 1ª edición ordinaria. A puntuación para ser apto neste apartado será de 5 ou máis puntos sobre 10. Esta avaliación suporá o 20% da puntuación total da materia.

2º. O alumnado terá que facer un traballo individual ou en grupo, en materia de "violencia de xénero", segundo os criterios que se indiquen oportunamente ao inicio do cuadrimestre. Dito traballo será exposto e defendido na aula, nas datas previamente marcadas. No caso de que o alumnado faga o traballo en grupo, será cualificado individualmente. A puntuación

para ser apto neste apartado será de 5 ou máis puntos sobre 10. Esta avaliación suporá o 20% da puntuación total da materia.

É preciso superar estas dúas probas de avaliación, para poder superar a parte de seminarios; o que supón o 40% da puntuación global da materia.

3º. O alumnado nesta modalidade, terá de facer de igual xeito, o exame de preguntas obxectivas (segundo os criterios antes indicados).

2ª edición ordinaria (xullo). A esta convocatoria deberá presentarse o alumnado que non teña superada algunha/s das partes correspondentes a esta materia: **- De non ter superada a proba tipo test, o alumnado deberá facela cumprindo con os mesmos criterios establecidos para a 1ª edición ordinaria. Dita proba farase na data marcada no calendario académico, para a 2ª edición ordinaria. - No caso de non ter superada a avaliación continuada (modo presencial) ou o proba práctica (modo non presencial), o alumnado deberá facer un exame práctico en relación aos contidos impartidos nos seminarios da materia. Dita proba farase na data marcada no calendario académico, para a 2ª edición ordinaria. - No caso de non ter feito ou superado o traballo en materia de "violencia e xénero", o alumnado deberá facelo seguindo os criterios establecidos para o mesmo na 1ª edición ordinaria.**

Para superar a materia nesta convocatoria, será preciso ter superadas tanto as 2 partes de seminarios (proba práctica e traballo), así como o exame de preguntas obxectivas (tipo test).

Convocatoria de Fin de carreira. O alumnado poderá presentarse a esta convocatoria (previa matrícula específica para esta convocatoria), na que prevalecerán os mesmos criterios indicados para a 1ª e 2ª edición ordinaria. Dita proba realizarase na data indica no calendario académico. Outros comentarios.

As datas oficiais de exame marcadas para esta materia nas edicións correspondentes, poderanse consultar nesta propia guía (indícanse a seguir), na páxina web da Escola, así como no taboleiro de información para o alumnado do centro.

Datas de exames desta materia: 1ª edición ordinaria: 21.01.2020.- As 10 h, exame de preguntas obxectivas, na aula Magna.- As 12 h, proba práctica, na aula taller 2ª edición ordinaria (xullo): 26.06.2020.- As 10 h, exame de preguntas obxectivas, na aula Magna.- As 12 h, proba práctica, na aula taller Fin de carreira: 4.10.2019.- As 10 h, exame de preguntas obxectivas, na aula Magna.- As 12 h, proba práctica, na aula taller

*A data de revisión das probas de avaliación nas súas diferentes convocatorias, serán comunicadas oportunamente, no momento da publicación da lista de cualificacións provisionais.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Torrens RS, Mtnéz C, **Enfermería de la mujer**, 2ª, DAE-Paradigma, 2012

Aguilar, M.J, **Tratado de enfermería infantil: cuidados pediátricos**, 2ª, Elsevier, 2012

Bibliografía Complementaria

Perry SE, Cashion K, Lowdermilk DL, **Maternidad y salud de la mujer**, 9ª, Elsevier, 2008

Towle, M.A., **Asistencia de enfermería materno-neonatal**, 1ª, Pearson, 2010

Mtnéz MR, Ruiz MD, Glez P, **Enfermería del niño y adolescente I**, 1ª, DAE - Paradigma, 2009

Mtnéz MR, Ruiz MD, Glez P, **Enfermería del niño y adolescente II**, 2ª, DAE-Paradigma, 2009

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas III/O51G140V01306

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermería clínica III/O51G140V01301

Prácticas clínicas II/O51G140V01303

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/O51G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/O51G140V01105

Fundamentos de enfermaría/O51G140V01107

Psicoloxía: Psicoloxía/O51G140V01102

Enfermería comunitaria II/O51G140V01206

Ética e lexislación/O51G140V01202

Farmacoloxía e dietética/O51G140V01203

Outros comentarios

Utilizarase a plataforma " Faitic " da Universidade de Vigo, para manter comunicación académica-docente co alumnado (documentación, anuncios, cualificacións, etc) para o que será preciso, que ao comezo do cuadrimestre no que se imparte a materia, o alumnado verifique que está dado de alta na plataforma correctamente.

O alumnado deberá entregar á profesora, na 1ª semana do inicio do cuadrimestre no que se imparte a materia, a ficha correspondente para a/o alumna/o, debidamente cumprimentada.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prácticas clínicas II**

Materia	Prácticas clínicas II			
Código	O51G140V01303			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	15	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	Fernández Varela, María Milagros Fariñas Valiña, Natalia			
Profesorado	Fariñas Valiña, Natalia Fernández Varela, María Milagros			
Correo-e	natalia.farinas.valina@sergas.es mfervar3@sergas.es			
Web				
Descrición xeral	Prácticas clínicas tuteladas, realizadas en Unidades de hospitalización			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermmería, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada as necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenrolo dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais y deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermmería dirixidos as persoas, familias o grupos, orientados aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cuales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermmería
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Diseñar sistemas de cuidados dirixidos as persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermmería na evidencia científica e nos los medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, creenzas e valores, ademáis de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respetar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermedade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocuidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermmería española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial na transformación
B13	Aplicar os principios de financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria

B17	Realizar coidados de enfermmería baseándose na atención integral da saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, dende unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar, a calidade e seguridade, as persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes de unha comunidade
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.
C36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecemento.
C44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersonais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando unha óptima relación interpersoal que garanta a dignidade e confidencialidade.	A1	B1	C8	D1
	A2	B3	C11	D2
	A3	B4	C12	D3
	A4	B6	C15	D4
	A5	B7	C17	D5
		B8	C18	D6
		B9	C26	D7
		B11	C29	D8
		B12	C31	D9
		B15	C33	D10
		B16	C42	D11
		B17	C49	
		B18		
Ser capaz de proporcionar coidados ao paciente aplicando o Proceso de Enfermaría, establecendo unha actitude empática co paciente e familia aos que garantizará o dereito á confidencialidade, dignidade e privacidade.	A1	B1	C4	D1
	A2	B2	C8	D2
	A3	B3	C10	D3
	A4	B4	C11	D4
	A5	B5	C12	D5
		B6	C13	D6
		B10	C15	D7
		B12	C17	D8
		B13	C18	D9
		B14	C19	D10
		B15	C22	D11
		B16	C23	
		B17	C24	
			C25	
			C29	
			C31	
			C33	
			C35	
			C36	
			C37	
			C44	
			C49	
			C50	

Contidos

Tema	
Rotatorio de prácticas preprofesionales que permitan a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, en centros de atención primaria, centros asistenciais, sociosanitarios, e hospitais.	Prácticas clínicas a realizar en atención primaria de saúde ou en unidades de hospitalización xeral PROCESO ENFERMEIRO: ser capaz de aplicar o PE (método sistemático e organizado de administrar coidados de enfermaría individualizados) nun caso que seleccionará o alumno/a en a Unidade de prácticas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Eventos científicos	20	0	20
Actividades introdutorias	2	0	2
Prácticas clínicas	328	0	328
Estudo de casos	0	13	13
Cartafol/dossier	0	12	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Eventos científicos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por ponentes de prestixio, que permiten profundar ou complementar os contidos de a materia.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Prácticas clínicas	Formación en coidados integrais ao doente baixo supervisión directa do persoal de enfermería da unidade adxudicada. Observación directa e realización das distintas técnicas de enfermería

Atención personalizada						
Metodoloxías	Descrición					
Prácticas clínicas	O/A estudante desenvolve as actividades de formación nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión. Inclúense con carácter obrigatorio en estudos conducentes a determinadas profesións reguladas.					
Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Prácticas clínicas		65	A1	B1	C4	D1
	Informe de avaliación emitido pola/o supervisora/or da Unidade, co asesoramento das enfermeiras que participaron na docencia.		A2	B2	C8	D2
			A3	B3	C10	D3
			A4	B4	C11	D4
	Asistencia obrigatoria 100% das horas.		A5	B5	C12	D5
				B6	C13	D6
	Nota de corte 5.			B7	C15	D7
				B8	C17	D8
	É imprescindible superar cada parte para obter a porcentaxe da nota.			B9	C18	D9
				B10	C19	D10
				B11	C22	D11
				B12	C29	
				B13	C31	
				B14	C33	
				B15	C35	
				B16	C36	
				B17	C37	
				B18	C42	
					C44	
					C49	
					C50	
Estudo de casos	Elaboración dun caso práctico desenvolvendo o proceso de enfermmería nun doente da Unidade de prácticas na que realice a súa estancia	25	A1	B2	C17	D1
			A2	B3	C18	D2
			A3	B4	C19	D3
	clínica, estará baseado na taxonomía NANDA, NIC, NOC.		A4	B5	C23	D4
	Consultar a guía do traballo na plataforma Faitic.			B6	C24	D7
	A presentación será individual.			B14	C25	
	Prazo de entrega: 31/10/2019			B16	C26	
	A non presentación do traballo nas datas establecidas supón a non superación da materia.				C29	
	Nota de corte 5.				C44	
	Imprescindible superar cada parte para aprobar a materia				C50	
Cartafol/dossier	Elaboración dun informe/memoria sobre as tarefas e procedementos	10	A1	B2	C15	D1
			A2	B5		D2
	desenvolvidos, observacións realizadas		A3	B16		D4
	Normas de presentación: consultar Faitic		A4			D7
	Prazo de entrega: 25/11/2019					
	Nota de corte 5.					
	É imprescindible superar cada parte para obter a porcentaxe da nota.					

Outros comentarios sobre a Avaliación

Imprescindible aprobar cada parte, para superar a materia. A asistencia a prácticas clínicas é obrigatoria, as ausencias serán recuperadas segundo establece a Normativa de Prácticas Clínicas de o Centro. Faltas de asistencia NON recuperadas supón a non valoración da rotación, e polo tanto, a non superación da materia.

Segunda Edición: As condicións de avaliación serán as mesmas, o alumnado terá que superar a/s parte/s que teña pendentes.

Para o estudo de caso, o alumnado ten 2 alternativas:

- Presentar o mesmo caso clínico da edición anterior modificado e corrixido. Nota máxima a alcanzar será un 5
- Presentar un novo caso clínico, é dicir un traballo distinto a edición anterior. Nota máxima a alcanzar será un 10.

Entrega Portafolio e estudo caso: 15/06/2020 a través da plataforma FAITIC

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Nanda International, **NNNConsult**, Elsevier,

NANDA International, **Diagnósticos enfermeros. Definición y clasificación, 2015-2017**, 10ª, Elsevier, 2015

Mccloskey y col., **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 6ª, Elsevier, 2013

Meridean Maas; Marion Johnson; S. Moorhead, **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC)**, 5ª, Elsevier, 2013

Perry. Potter, **Guía Mosby De Habilidades Y Procedimientos En Enfermería**, 8ª, Elsevier ESPAÑA, 2016

Index de enfermería (digital),

<http://www.isciii.es/investen>,

Bibliografía Complementaria

Jhonson y cols, **Interrelaciones NANDA, NIC,NOC**, 3ª, Elsevier, 2012

Enfermería global,

Metas de Enfermería,

Enfermería Clínica,

Nursing,

www.index-f.com,

<http://www.gneaupp.org>,

Portal Sanitario Fistera (Atención Primaria en la Red) <http://www.fistera.com/index.asp>,

<https://ulcerasfora.sergas.gal/?idioma=es>,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas III/O51G140V01306

Prácticas clínicas IV/O51G140V01405

Prácticas clínicas V/O51G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermería clínica III/O51G140V01301

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Fundamentos de enfermería/O51G140V01107

Enfermería clínica I/O51G140V01204

Enfermería clínica II/O51G140V01205

Introducción á enfermería clínica/O51G140V01201

Prácticas clínicas I/O51G140V01208

Outros comentarios

- Rógase unha permanente atención ás disposicións sobre a materia que, no seu momento, figuren nos taboleiros de anuncios da Escola de Enfermería e consultar a plataforma FAITIC a través da cal se fornecerá información para o seguimento e desenvolvemento da materia

- Importante que o documento de asistencia a prácticas /clínicas recolla, tanto a asistencia como as faltas, para a súa posterior recuperación.

- En caso de non poder acudir a practicas/clínicas por motivos xustificadas e documentados, o alumnado avisará por correo electrónico ao profesorado da materia con COPIA á supervisora da unidade de rotación

DATOS IDENTIFICATIVOS**Enfermería xeriátrica e coidados paliativos**

Materia	Enfermería xeriátrica e coidados paliativos			
Código	O51G140V01304			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	Vale Iglesias, Maria Florentina			
Profesorado	Menor Rodríguez, María José Pérez Rodríguez, Raquel Vale Iglesias, Maria Florentina			
Correo-e	maria.florentina.vale.iglesias@sergas.es			
Web				
Descrición xeral	Nesta materia abordase o coñecemento xeral e específico da especialidade da Xeriatria e da Xerontoloxía, que se fundamenta nos coidados de enfermaría ao ancián. Estudaranse as teorías do envellecemento, os aspectos clínicos, sociolóxicos, etc, do mesmo, así coma os coidados de enfermaría necesarios para o ancián, tanto enfermo coma san.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada as necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenrolo dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais y deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos as persoas, familias o grupos, orientados aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cuales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B5	Diseñar sistemas de cuidados dirixidos as persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, creenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocuidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañerios. Fomentar a formación e información para a saúde
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C41	Comprender os cambios asociados ao proceso de envellecemento e a súa repercusión na saúde.
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecemento.

C43	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes nos anciáns
C52	Coñecer os cuidados paliativos e control da dor para prestar cuidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersonais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecemento, comprensión, aplicación e análise do deseño preliminar de aeronaves				
Realizar cuidados, tendo en conta as modificacións morfofuncionais, e psicosociais do envellecemento.	A1	B1	C8	D1
	A2	B2	C41	D2
	A3	B3	C42	D3
	A4	B5	C43	D4
	A5	B6	C52	D5
		B7		D6
		B9		D7
		B11		D8
		B14		D9
		B15		D10
		B18		D11
Saber aplicar os aspectos xerais do proceso de envellecemento no seu contexto socio-sanitario.	A1	B1	C8	
	A2	B2	C41	
	A3	B3	C42	
	A4	B5	C43	
	A5	B6	C52	
		B7		
		B9		
		B11		
		B14		
		B15		
		B18		

Contidos

Tema	
O envellecemento: marco conceptual. Aspectos xerais do proceso de envellecemento.	Conceptos xerais: xerontoloxía, xeriatria. Introducción á xeriatria.
Enfermaría xerontolóxica.	Aspectos éticos do cuidado do ancián. Quén é o ancián?.
	Arritmias máis frecuentes no ancián.
	Hipertensión arterial.
	Insuficiencia cardíaca.
	Patoloxía tiroidea.
	Enfermidade cerebrovascular.
	Tremores e enfermidade de Parkinson.
	Enfermidade pulmonar obstrutiva crónica.
	Infeccións de ouriños.
	Osteoporose.
O contexto socio-sanitario da poboación ancián.	Ancián e fármacos. Factores responsables da modificación da resposta farmacolóxica no ancián. Reaccións adversas. Interaccións medicamentosas.

Niveis asistenciais.	Manexo xeral e extrahospitalario do doente xeriátrico.
	Os niveis asistenciais xeriátricos.
	A Atención Primaria na atención o ancián.
Teorías do envellecemento.	Aspectos clínicos do seguemento do doente xeriátrico. Envellecemento normal.
	Proceso de envellecemento. Cambios biolóxicos e físicos.
	Teorías.
Modificacións morfofuncionais e psicosociais do envellecemento.	Avaliación física do ancián. Cambios psíquicos e sociais. A xubilación.
	Saúde bucal. Valoración de perdas visuais e auditivas.
A/o ancián enferma/o. Valoración integral.	O paciente xeriátrico. Concepto.
Ancián fráxil.	Conceptos de: ancián san, ancián doente, ancián de alto risco na comunidade ou "ancián fráxil".
	Características do ancián fráxil (alteración intelectual, inmovilidade, inestabilidade, incontinencia, iatroxenia); normas básicas para a prescrición de medicamentos.
Grandes síndrome xeriátricas.	Síndrome de inmovilismo. Incontinencia urinaria. Síndrome confusional aguda: "unha síndrome xeriátrica" en alza. Demencias. Estreñimento. Depresión.
Coidados paliativos.	Atención de enfermaría o ancián oncolóxico. Coidados paliativos. Sedación na agonía na ancián terminal.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	12	20	32
Lección maxistral	36	40	76
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	19	21
Exame de preguntas obxectivas	2	19	21

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre cada tema específico: presentación e manexo do material correspondente, práctica de técnicas e procedementos relacionados en cada caso, *etc que permiten profundar e/ou complementar os contidos da materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre cada tema específico: presentación e manexo do material correspondente, práctica de técnicas e procedementos relacionados en cada caso, *etc que permiten profundar e/ou complementar os contidos da materia.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Seminario	1ª avaliación, continua:	40	A1	B1	C8	D1
			A2	B2	C41	D2
	Farase ao longo do cuadrimestre no que se imparte a materia, mediante a observación das habilidades e destrezas mostradas polo alumnado, durante a realización das actividades prácticas nos seminarios, ademais da súa participación nos temas expostos na aula.		A3	B3	C42	D3
			A4	B5	C43	D4
			A5	B6	C52	D5
				B7		D6
				B9		D7
	A puntuación para ser apto neste apartado será de 5 ou máis puntos sobre 10.			B11		D8
				B14		D9
				B15		D10
	Esta avaliación suporá o 10% da puntuación total da materia.			B18		D11
	2ª avaliación, exame de preguntas obxectivas:					
	En relación aos contidos impartidos nos seminarios, farase un exame de preguntas obxectivas. Utilizarase a fórmula (A-E), acertos (A) - erros (E).					
	A puntuación para ser apto neste apartado será de 5 ou máis puntos sobre 10.					
	Esta avaliación suporá o 30% da puntuación total da materia.					
	Esta proba farase na data marcada no calendario académico.					
	Será preciso ter superado estas dúas probas de avaliación, para poder superar esta parte de seminarios; o cal será preciso para poder superar a materia.					
	A asistencia aos seminarios é obrigatoria, no mínimo no 90% do total das horas asignadas; no caso contrario o alumnado que non cumpra este criterio, pasará a ser avaliado según os criterios establecidos para a "modalidade non presencial".					
Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. O alumnado deberá responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	35		B1	C41	
				B2	C42	
				B3	C43	
				B5	C52	
	Nota de corte: 6			B6		
	É preciso aprobar esta parte, para poder facer media coa proba tipo test (parte teórica da materia).			B7		
				B9		
				B11		
				B14		
				B15		
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos, ...). O alumnado deberá seleccionar unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	25		B1	C41	
				B2	C42	
				B3	C43	
				B5	C52	
	Nota de corte: 6			B6		
	É preciso aprobar esta parte para poder facer media coa proba de resposta curta.			B7		
				B9		
				B11		
				B14		
				B15		
				B18		

Outros comentarios sobre a Avaliación

Modalidade non presencial (seminarios).

A esta modalidade poderase acoller o alumnado que con causa debidamente xustificada, non lle sexa posible asistir ao 90% do total de horas asignadas para os seminarios, para o cal deberán ao inicio do cuadrimestre no que se imparte a materia, comunicar a profesora responsable da mesma, mediante solicitude por escrito, do paso a "modalidade non presencial", indicando cal é a causa que impide a súa asistencia aos mesmos.

No caso daquel alumnado que aínda asistindo a algún seminario, non chegue a acadar a asistencia establecida do 90%, pasará igualmente a esta "modalidade non presencial".

Avaliación da modalidade non presencial.

O alumnado deberá facer 1º unha proba práctica na aula, en relación aos contidos impartidos nos seminarios da materia.

Dita proba farase na data marcada no calendario académico, para a 1ª edición ordinaria.

A puntuación para ser apto neste apartado será de 5 ou máis puntos sobre 10.

Esta avaliación suporá o 10% da puntuación total da materia.

En 2º lugar, o alumnado deberá facer o exame de preguntas obxectivas, segundo os criterios establecidos para a 1ª edición ordinaria.

A puntuación para ser apto neste apartado será de 5 ou máis puntos sobre 10.

Esta avaliación suporá o 30% da puntuación total da materia.

Dita proba farase na data marcada no calendario académico para a 1ª edición ordinaria.

É preciso ter superadas estas dúas probas de avaliación, para poder superar esta parte de seminarios da materia.

Avaliación da modalidade non presencial .Parte teórica

Realización dunha proba tipo test/resposta curta/ desenvolvemento. Dita proba estará marcada segundo o calendario académico. A puntuación para ser apto será de 6 ou máis puntos sobre 10 , o que supón o 40% da cualificación total da materia

Presentación dun traballo relacionado coa temática da materia o que supón o 20% da cualificación total da materia. É necesario superar ambas as partes para obter a cualificación final.

2ª edición ordinaria (xullo).

Nesta convocatoria deberá presentarse o alumnado que non teña superada a avaliación continuada (modo presencial), a proba práctica (modo non presencial), e/ou o exame de preguntas obxectivas, en relación aos contidos impartidos nos seminarios da materia, no que prevalecerán os mesmos criterios establecidos para a 1ª edición ordinaria.

A puntuación para ser apto neste apartado será de 5 ou máis puntos sobre 10.

Dita proba farase na data marcada no calendario académico, para a 2ª edición ordinaria.

É preciso ter superadas estas probas de avaliación, para poder superar esta parte de seminarios da materia.

É preciso ter superadas tanto a parte teórica coma a de seminarios, para poder superar a materia.

Para a avaliación da parte teórica da materia prevalecerán os mesmos criterios establecidos para a 1ª edición ordinaria.

Convocatoria de Fin de carreira.

O alumnado poderá presentarse a esta convocatoria (previa matrícula especificamente para a mesma), na que prevalecerán os mesmos criterios indicados para a 1ª e 2ª edición ordinaria.

Outros comentarios.

Utilizarase a plataforma [Faitic](#) da Universidade de Vigo, para manter a comunicación académica-docente co alumnado (documentación, anuncios, cualificacións, etc) para o cal será necesario, que ao inicio do cuadrimestre no que se imparte a materia, o alumnado verifique que está dado de alta na plataforma.

É preciso entregar a ficha do alumno correspondente a materia, na 1ª semana do inicio do cuadrimestre.

As datas oficiais de exame marcadas para esta materia nas edicións correspondentes, poderanse consultar nesta propia guía (indícanse a seguir), na páxina web da Escola, así como no taboleiro de información para o alumnado do centro.

Datas de exames desta materia.

1ª edición ordinaria:**25.05.2020**

- As 10 h, exame de preguntas obxectivas (parte seminarios), na aula Magna
- As 11 h, proba práctica, na aula taller
- As 17 h, exame de preguntas obxectivas e de resposta curta (parte teórica), na aula Magna

2ª edición ordinaria :**07.07.2020**

- As 11 h, proba práctica, na aula taller
- As 18 h, exame de preguntas obxectivas e de resposta curta (parte teórica), na aula 3

Fin de carreira:**30.09.2019**

- As 10 h, exame de preguntas obxectivas (parte seminarios), na aula Magna

3.10.2019

- As 16 h, exame de preguntas obxectivas e de resposta curta (parte teórica), na aula Magna

***A data de revisión das probas de avaliación nas súas diferentes convocatorias, serán comunicadas oportunamente, no momento da publicación da lista de cualificacións provisionais.**

Bibliografía. Fontes de información**Bibliografía Básica**

Misericordia García Hernández, María Pilar Torres Egea, Esperanza Ballesteros Rodríguez, **Enfermería Geriátrica**, 2ª edición, Elsevier, 2006

Misericordia García Hernández, Rosa Martínez Sellarés, **Enfermería y envejecimiento**, 1ª edición, Elsevier Masson, 2012

Bibliografía Complementaria

Francisco Guillén Llera, Isidoro Ruipérez Cantera, **Manual de Geriátrica**, 3ª edición, Masson, 2009

Gammack J.K., Morley, J.E., **Clínicas Médicas de Norteamérica, Volumen 90, nº 5**, Elsevier, 2007

Francisco Guillén Llera, Jesús Pérez del Molino Martín, **Síndromes y Cuidados en el Paciente Geriátrico**, 2ª edición, Biblioteca Nacional, 2007

Medicine, **Enfermedades Geriátricas. Unidad temática 62, 10ª serie 2010; 10 (62): 4249 - 4321**, 10ª serie, Elsevier Doyma, 2011

Ackley J. Betty; Ladwig B. Gail, **Manual de Diagnósticos de Enfermería. Guía para la planificación de los cuidados**, 7ª edición, Elsevier Mosby, 2007

Manuel Quintanilla Martínez, **Enfermería Geriátrica. Cuidados integrales en el anciano. Tomos I y II**, 2ª edición, Instituto Monsa de Ediciones, 2006

M Lesende, AG Iturbe, JG Pavón, JJB Cortés, PA Soler, **Anciano frágil. Detección y tratamiento en AP**, Atención Primaria, 20010

☐ Sociedad Española de enfermería Geriátrica y Gerontológica, [http://: www.arrakis.es/~seegg/](http://www.arrakis.es/~seegg/),

☐ Sociedad española de geriatría y gerontología, : www.segg.org,

☐ Sociedad Española de enfermería Geriátrica y Gerontológica, www.seegg.org,

☐ Grupo nacional para el estudio y prevención de las úlceras por presión, www.gneaupp.es,

☐ Sociedad Española de enfermería en cuidados paliativos, www.secpal.com,

☐ Sociedad Española de cuidados paliativos, www.secpal.com,

☐ IMSERSO, www.imserso.es. [www. imersomayores.csic.es](http://www.imersomayores.csic.es),

Recomendacións**Materias que continúan o temario**

Atención e apoio na dependencia e vulnerabilidade social/O51G140V01417

Prácticas clínicas IV/O51G140V01405

Prácticas clínicas V/O51G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría en saúde mental/O51G140V01305

Prácticas clínicas III/O51G140V01306

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/O51G140V01101

Enfermería comunitaria I/O51G140V01104

Fisioloxía: Fisioloxía/O51G140V01105

Fundamentos de enfermería/O51G140V01107

Psicoloxía: Psicoloxía/O51G140V01102

Enfermería clínica I/O51G140V01204

Enfermería clínica II/O51G140V01205

Enfermería comunitaria II/O51G140V01206

Ética e lexislación/O51G140V01202

Farmacoloxía e dietética/O51G140V01203

Introdución á enfermería clínica/O51G140V01201

Prácticas clínicas I/O51G140V01208

Enfermería clínica III/O51G140V01301

Prácticas clínicas II/O51G140V01303

DATOS IDENTIFICATIVOS**Enfermería en saúde mental**

Materia	Enfermería en saúde mental			
Código	051G140V01305			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	Álvarez García, María José Juliana			
Profesorado	Álvarez García, María José Juliana			
Correo-e	maria.jose.juliana.alvarez.garcia@sergas.es			
Web				
Descrición xeral	Saúde Mental e modo de vida. Atención de Enfermería de saúde mental a persoa, familia e comunidade. Aspectos Psiquiátricos dos coidados de Enfermería.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermería, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada as necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenrolo dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais y deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermería dirixidos as persoas, familias o grupos, orientados aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cuales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermería
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Diseñar sistemas de coidados dirixidos as persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermería na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, creenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respetar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermedade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocuidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermería española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial na transformación
B13	Aplicar os principios de financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermería baseándose na atención integral da saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.

C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar ao estudantado na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes de unha comunidade
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
C51	Coñecer os problemas de saúde mental máis relevantes nas diferentes etapas do ciclo vital, proporcionando coidados integrais e eficaces, no ámbito da enfermaría.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersonais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saber a clasificación e clínica dos trastornos mentais e os coidados de enfermaría asociados a eles.	A1	B1	C10	D1
	A2	B2	C12	D2
	A3	B3	C14	D3
	A4	B4	C22	D4
	A5	B5	C23	D5
		B6	C24	D6
		B7	C25	D7
		B8	C26	D8
		B9	C31	D9
		B10	C32	D10
		B11	C51	D11
		B12		
		B13		
		B14		
		B15		
		B16		
		B17		

Contidos

Tema	
Introdución a saúde mental	Enfermidade mental. Repaso histórico. Como ten evolucionado o concepto de saúde mental. A saúde mental dentro do sistema de saúde.
Comunicación e relación terapéutica	O profesional de enfermaría no campo da saúde mental. Conceptos básicos. A relación enfermeíra/paciente base da relación terapéutica.
Psicopatoloxía	Descrición e identificación dos principais cadros psicopatolóxicos e avaliación das manifestacións de ditas patoloxías.

Coidados de enfermaría nos distintos trastornos mentais	Clasificación e clínica dos trastornos mentais: Os problemas de saúde mental ao longo das distintas etapas da vida. Como se clasifican as distintas doenzas mentais. Xeneralidades. Valoración de enfermaría na saúde mental. Os patróns funcionais de saúde aplicados a saúde mental. Diagnósticos de enfermaría asociados. Intervencións de enfermaría e resultados esperados. Trastornos de ansiedade. Esquizofrenia y demais trastornos psicóticos. Trastornos afectivos. Trastornos relacionados co consumo de sustancias. Trastorno mental derivado de enfermidade orgánica. Trastornos da conducta alimentaria. Trastornos sexuais e da identidade sexual. Trastornos do control de impulsos. Trastornos do sono.
Terapias interactivas	Rehabilitación e readaptación social do paciente con alteracións na saúde mental. Diferentes intervencións terapéuticas para enfermaría. Saúde mental e rehabilitación.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	12	0	12
Lección maxistral	24	20	44
Exame de preguntas obxectivas	4	38	42
Traballo	12	40	52
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado, dos contidos da materia obxecto de estudo.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	A asistencia aos seminarios é obrigatoria, cando menos no 90% do total das horas asignadas, no caso contrario a/o alumna/o, pasará a ser avaliado según os criterios establecidos para a "modalidade non presencial". A avaliación desta parte de seminarios será mediante a realización dun exame tipo test, de resposta única no que a pregunta errada restará 0,25; que versará sobre os contidos traballados nos seminarios. Para superar o exame, a/o alumna/o, deberá acadar o 60% da puntuación deste apartado. Será preciso superar esta parte de seminarios, para poder superar a materia.	10	A1 B1 C10 D5 A2 B2 C23 D6 A3 B3 C24 D9 A4 B4 C25 D10 A5 B5 C26 D11 B6 C31 B7 C32 B8 B9 B10 B14

Exame de preguntas obxectivas	Nesta apartado avaliarase os contidos teóricos, expostos nas clases maxistras, en relación aos contidos propios da materia. Para superar o exame, será preciso acadar o 60% da puntuación total deste apartado. O exame costará de 60 preguntas dunha soa resposta verdadeira, onde a pregunta errada restará 0,25. Será preciso superar esta parte da materia, para poder superar toda a materia.	60	A1 B4 C22 D1 A2 B6 C51 D2 A3 B7 D3 A4 B9 D4 A5 B10 D7 B13 D8
Traballo	Neste apartado avaliarase: 1.- A participación nas clases teóricas e teórico-prácticas. 2.- A elaboración e exposición dun traballo en equipo, dos temas propostos na clase. Non se terá en conta a participación nas clases, cando a/o alumna/o teña máis de dúas faltas de asistencia sen xustificar aol longo do cuadrimestre no que se imparte a materia. Só se considerarán xustificadas as faltas por causa médica. As/os alumnas/os que se atopen no suposto anterior e só éstos, deberán realizar unha proba tipo test, de resposta única e na que a pregunta errada restará 0,25; que versará sobre os contidos traballados na aula. Para superar o exame a/o alumna/o, deberá acadar o 60% da puntuación deste apartado. Será preciso superar esta apartado da materia, para poder superar toda a materia.	30	B11 C12 B12 C14 B13 B14 B15 B16 B17

Outros comentarios sobre a Avaliación

OUTROS COMENTARIOS:

Para superar a materia, será preciso aprobar cada unha das partes da mesma, de forma independente. De non ser así, só se gardará a cualificación das partes superadas, até a 2ª convocatoria, do presente curso académico.

AVALIACIÓN NON PRESENCIAL DOS SEMINARIOS:

As/os alumnas/os que teñan unha asistencia aos seminarios inferior ó 90%, deberán realizar unha proba tipo test, de resposta única na que a pregunta errada restará 0,25, da puntuación total acadada; dita proba versará sobre os contidos impartidos nos seminarios. Nesta proba será preciso acadar un 60% da puntuación total deste apartado. Será preciso ter aprobada esta parte de seminarios, para poder superar a materia.

CONVOCATORIA DE FIN DE CARREIRA:

O alumnado que se presente a esta convocatoria, deberá realizar as probas tipo test, correspondentes as tres partes nas que está organizada a materia: parte teórica, parte de seminarios, así como o apartado de traballos e proxectos. Os criterios de avaliación para esta convocatoria, son os mesmos dos indicados individualmente en cada apartado.

2ª EDICIÓN ORDINARIA

O alumnado que se presente a esta edición, deberá realizar as probas tipo test das 3 partes nas que está organizada a materia (parte teórica, seminarios, así como o apartado de traballo e proxectos).

O alumnado que teña suspenso/s algunha das partes anteriormente citadas, na súa 1ª edición, deberá presentarse nesta edición, e aprobar cada unha delas, para poder superar a materia.

Datas de exames desta materia

1ª edición ordinaria: 18.05.2020

.- As 17 h as probas tipo test, na aula Magna

2ª edición ordinaria: 23.06.2020

.- As 16 h as probas tipo test, na aula Magna

Fin de carreira: 24.10.2019

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Toro J., **El cuerpo como delito**, Ariel, 1996

Alfaro , R., **Aplicacion del Proceso de Enfermería**, 4ª edición, Springer, 1998

Fornés J, Carballal M^ªC ., **Enfermería de Salud Mental y Psiquiatría. Guía Práctica de Valoración y Estrategias de Intervención**, Médica Panamericana, 2001

Molina E., **Manejo de Enfermería en pacientes con cuadro de agitación**, Glosa, 2002

Bobes J, Bousoño M, Gonzalez M^ªP, Lopez JL, Saiz PA, **Enfermería Psiquiátrica**, Síntesis, 2002

Morrison, M., **Fundamentos de Enfermería en Salud Mental**, Elsevier, 2004

Fornés J., **Enfermería de Salud Mental y Psiquiatría. Planes de cuidados**, Panamericana, 2005

Vallejo J., **Introducción a la psicopatología y psiquiatría**, Masson, 2006

Fornés, J; Gomez, J., **Psicopatología, diagnosis y terapéutica psiquiátrica.**, Enfo Ediciones, 2007

Johnson M et al., **Diagnósticos Enfermeros. Resultados e Intervenciones. Interrelaciones NANDA, NIC y NOC**, Elsevier, 2007

Alfaro, R., **Pensamiento crítico y juicio clínico en enfermería**, 4ª edición, Elsevier, 2009

Lunney, M., **Razonamiento crítico para alcanzar resultados de salud positivos**, Elsevier, 2010

Fornés, J., **Enfermería de Salud Mental y Psiquiatría . Valoración y cuidados**, Panamericana, 2011

Johnson M et al., **Vinculos de NOC y NIC a NANDA -I y diagnósticos médicos.Soporte para el razonamiento crítico y la calidad de los cuidados**, Elsevier, 2012

Días sin huella (dir. Billy Wilder ; 1945),

□ Las tres caras de Eva (dir. Nunnally Johnson; 1945),

La naranja mecánica (dir. Stanley Kubrik; 1971),

□ Alguien voló sobre el nido de Cuco (dir. Milos Forman ;1975),

□ El silencio de los corderos (dir. Jonathan Demme ; 1991,

□ Mr. Jones (dir.Mike Figgis; 1993),

□ Diario de un rebelde (dir.Scott Kalvott ; 1995),

Doce monos (dir. Terry Gilliam ; 1995),

Mejor imposible (dir. James L. Brook ; 1997),

□ Inocencia interrumpida (dir. James Mangold ; 1999),

Una mente maravillosa (dir. Ron Howard,

www.index-f.com/presencia/revista.php,

□ <http://www.psiquiatría.com>,

□ <http://www.chez.com/siso/sociedad.htm>,

□ <http://www.anesm.net/>,

□ <http://tradu.scig.uniovi.es/>,

□ <http://www.edu.xunta.es/portal/index.jsp> ;,

□ www.bibliopsiquis.com,

□ <http://www.enfermeria21.com/> ;,

□ www.update-software.com/Clibplus/ClibPlus.asp,

revista de Enfermería de salud mental □ <http://www.E-ROL.es>. Revista de enfermería Rol,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas IV/O51G140V01405

Prácticas clínicas V/O51G140V01406

Saúde, dependencia e vulnerabilidade social/O51G140V01412

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Fundamentos de enfermaría/O51G140V01107

Psicoloxía: Psicoloxía/O51G140V01102

Ética e lexislación/O51G140V01202

Farmacoloxía e dietética/O51G140V01203

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas III				
Materia	Prácticas clínicas III			
Código	O51G140V01306			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS 18	Sinale OB	Curso 3	Cuadrimestre 2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	Fernández Varela, María Milagros Fariñas Valiña, Natalia			
Profesorado	Fariñas Valiña, Natalia Fernández Varela, María Milagros			
Correo-e	natalia.farinas.valina@sergas.es mfervar3@sergas.es			
Web				
Descrición xeral	O obxectivo desta materia é preparar ao alumnado nos coidados básicos de Enfermería na área materna-infantil, así como o manexo dos distintos programas que levan a cabo en Atención Primaria			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermmería, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada as necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenrolo dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais y deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermmería dirixidos as persoas, familias o grupos, orientados aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cuales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermmería
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Diseñar sistemas de cuidados dirixidos as persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermmería na evidencia científica e nos los medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as súas opinións, creenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respetar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermedade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocuidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermmería española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial na transformación
B13	Aplicar os principios de financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria

B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral da saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, dende unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar, a calidade e seguridade, as persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes de unha comunidade
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.
C36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecemento.
C44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersonais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando unha óptima relación interpersoal que garanta a dignidade e confidencialidade.	A1	B1	C8	D1
	A2	B3	C11	D2
	A3	B6	C15	D3
	A4	B7	C17	D4
	A5	B8	C18	D5
		B9	C26	D6
		B11	C29	D7
		B12	C31	D8
		B15	C33	D9
		B16	C42	D10
		B17	C49	D11
		B18		
Ser capaz de proporcionar coidados ao paciente aplicando o Proceso de Enfermaría, establecendo unha actitude empática co paciente e familia aos que garantirá o dereito á confidencialidade, dignidade e privacidade.	A1	B1	C4	D1
	A2	B2	C8	D2
	A3	B3	C10	D3
	A4	B4	C11	D4
	A5	B5	C12	D5
		B6	C13	D6
		B10	C15	D7
		B12	C17	D8
		B13	C18	D9
		B14	C19	D10
		B15	C22	D11
		B16	C23	
		B17	C24	
			C25	
			C29	
			C31	
			C33	
			C35	
			C36	
			C37	
			C44	
			C49	
			C50	

Contidos

Tema	
Rotatorio de prácticas preprofesionales que permitan a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, en centros de atención primaria, centros asistenciais, sociosanitarios, e hospitais.	Prácticas clínicas a realizar en atención primaria de saúde ou en unidades de hospitalización xeral e hospitalización materno-infantil PROCESO ENFERMERO: ser capaz de aplicar o PE (método sistemático e organizado de administrar coidados de enfermaría individualizados) nun caso que seleccionará o alumno/a en a Unidade de prácticas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Eventos científicos	20	0	20
Actividades introductorias	3	0	3

Prácticas clínicas	401	0	401
Estudo de casos	0	13	13
Cartafol/dossier	0	13	13

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Eventos científicos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por ponentes de prestixio, que permiten profundizar ou complementar os contidos da materia.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Prácticas clínicas	Realizaranse nas Unidades asistenciais materno-infantís, así como en Centros de Atención Primaria, o calendario de rotacións publicárase no taboleiro da Escola

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas clínicas	A/o estudante desenrola as actividades de formación nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión. Ten carácter obrigatorio por ser unha titulación que conduce a unha profesión regulada, pertencente a área de Ciencias da Saúde.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Prácticas clínicas	Informe de avaliación emitido pola supervisora da Unidade, co asesoramento das enfermeiras que participaron na docencia. Asistencia obrigatoria 100% das horas. Nota de corte 5. É imprescindible superar cada parte para obter a porcentaxe da nota.	65	A1	B1	C4	D1
			A2	B2	C8	D2
			A3	B3	C10	D3
			A4	B4	C11	D4
			A5	B5	C12	D5
				B6	C15	D6
				B7	C17	D7
				B8	C18	D8
				B9	C19	D9
				B10	C22	D10
				B11	C29	D11
				B12	C31	
				B13	C33	
				B14	C35	
				B15	C36	
				B16	C37	
				B17	C42	
				B18	C44	
					C49	
					C50	
Estudo de casos	Elaboración dun caso práctico desenrolando o proceso de enfermía nun paciente da Unidade de prácticas na que realice a súa estancia clínica, estará baseado na taxonomía NANDA, NIC, NOC. Consultar a guía do traballo na plataforma Faitic. A presentación será individual. Prazo de entrega: 24/03/2020 A non presentación do traballo nas datas establecidas supón a non superación da materia. Nota de corte: 5. Imprescindible superar cada parte para aprobar a materia	25	A1	B2	C17	D1
			A2	B3	C18	D2
			A3	B4	C19	D3
			A4	B5	C23	D4
				B6	C24	D7
				B14	C26	
				B16	C29	
					C44	
					C50	
Cartafol/dossier	Elaboración dun informe/memoria sobre as tarefas e procedementos desenrolados, observacións realizadas Normas de presentación: consultar Faitic Prazo de entrega: 28/04/2020 Nota de corte 5. É imprescindible superar cada parte para obter a porcentaxe da nota.	10	A1	B2	C15	D1
			A2	B5		D2
			A3	B16		D4
			A4			D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Imprescindible aprobar cada parte, para superar a materia.

A asistencia a prácticas clínicas é obrigatoria, as ausencias serán recuperadas segundo establece a Normativa de Prácticas Clínicas do Centro. Faltas de asistencia NON recuperadas supón a non valoración da rotación, e polo tanto, a non superación da materia.

Segunda Edición: As condicións de avaliación serán as mesmas, o alumnado terá que superar a/s parte/s que teña pendentes.

Para o estudo de caso, o alumnado ten 2 alternativas:

- Presentar o mesmo caso clínico da edición anterior modificado e correxido. Nota máxima a alcanzar será un 5
- Presentar un novo caso clínico, é dicir un traballo distinto á edición anterior. Nota máxima a alcanzar será un 10.

Entrega Portafolio e estudo caso: 15/06/2020 a través da plataforma FAITIC

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Nanda International, **Diagnósticos Enfermeros: Definiciones Y Clasificación 2015-2017 (NANDA)**, 10ª, Elsevier España, 2015

Meridean Maas; Marion Johnson; S. Moorhead, **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC)**, 5ª, Elsevier, 2013

Joanne Dochterman; H. Butcher; Howard K. Butcher; G, **Clasificación de intervenciones de enfermería (NIC)**, 6ª, Elsevier España, 2013

Nanda International, **NNNConsult**,

Index de enfermería,

Enfermería Clínica,

<https://ulcerasfora.sergas.gal/?idioma=es>,

Bibliografía Complementaria

Aguilar Cordero, M.J, **Tratado de Enfermería Infantil. Cuidados pediátricos**, 2ª, Elsevier, 2012

ALFARO R, **Aplicación del proceso enfermero. Guía paso a paso**, 8ª, Elsevier, 2014

Enfermería global,

Metas de Enfermería,

Nursing,

<http://www.gneaupp.org>,

<http://www.isciii.es/investen>,

Portal Sanitario Fistera (Atención Primaria en la Red) <http://www.fisterra.com/index.asp>,

<http://www.guiadeenfermeria.com/pediatria/ninoenfermo/index.html>,

<http://www.aeped.es> (Asociación Española de Pediatría),

<http://www.guiadeenfermeria.com/pediatria/ninoenfermo/index.html>,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas IV/O51G140V01405

Prácticas clínicas V/O51G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermería clínica III/O51G140V01301

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermería comunitaria I/O51G140V01104

Fundamentos de enfermería/O51G140V01107

Enfermería clínica I/O51G140V01204

Enfermería clínica II/O51G140V01205

Enfermería comunitaria II/O51G140V01206

Introducción á enfermería clínica/O51G140V01201

Prácticas clínicas I/O51G140V01208

Enfermería materno-infantil/O51G140V01302

Outros comentarios